

Мр Миле Пенков пише о вишезначности космичке симболике у краткој прози Антонија Исаковића,²⁹⁶ што је делимично захватио и у својој магистарској тези; а она се јавља и у његовим занимљивим причама.²⁹⁷ Истакнимо овде да је и доц. др Виолета Јовановић, асистент аутора овог текста, такође, у докторској дисертацији, поред симболике боја, биља и бројева, посебно проучавала *симболику Сунца и Месеца*,²⁹⁸ што је основа њеног саопштења на недавној VI конференцији: *Поетика приповедања Антонија Исаковића и космичке визије*.²⁹⁹

Вредно је помена да је Ђорђе Петковић поводом овде разматране IV Конференције специјално објавио *Деконструисане сонете са репом и акростихом у огледалу* посвећене угледним научним посленицима, песницима и сликарима, судеоницима претходне Конференције (III). Тако, на пример, он један од сонета посвећује проф. др Миливоју Павловићу, *аутору „Беле књиге“ и научнику*, како записује изнад самог деконструисаног сонета; потом Милану С. Димитријевићу, *песнику и научнику*, родоначелнику сигналамира Миролубу Тодоровићу, *Сретку Дивљану, сликару и професору*, као и аутору овог текста, који је за оригиналне сонете написао и мали пролог.³⁰⁰

Припреме и стваралачко присуство на V конференцији

Припреме за учешће професора и студената Мегатренд универзитета, укључујући и оне са мастер студија, у оквиру Књижевног клуба, почеле су одмах после објављивања Зборника са IV конференције негде крајем 2007. године. Павловић и Цветковић као чланови Организационог одбора, имали су увид не само у остварено, већ и у оно што се припрема.

Илустрације ради поменимо овде само неколико важнијих момената регистрованих у 2007/2008. години.

Упадљиво је да су чланови Књижевног клуба скоро од самог почетка показивали велико интересовање за космичке теме и мотиве. Обузетост небом, васионом, Сунцем, Месецом, бескрајним даљинама, звездама, астралним пространствима, недокучивим васељенским тајнама – за песника је увек изазов, подстицај и надахнуће. Они изворно откривају лепоте и чари универзума, небеске дијаманте и рубине, у обличју блиставих звезда... *Смрти нема ...Има сеоба*, узвикује Црњански, следећи Вергилијеву древну мисао: *да сва жива бића одлете међу звезде...* Вредно је помена да и Буњин у програмској причи *Ружа Јерихонска*, скоро узвикује: *Нема смрти на овом*

---

²⁹⁶ М. Пенков, *Космичка симболика у краткој прози Антонија Исаковића*, Исто, стр. 561-569.

²⁹⁷ М. Пенков, *Дан великих таласа* и др.

²⁹⁸ В. П. Јовановић, *Трени и раскрића – Поетика приповедања Антонија Исаковића*, Просвета – Алтера, 2009, стр. 109-113.

²⁹⁹ В. Јовановић, *Поетика приповедања Антонија Исаковића и космичке визије*, Програм Конференције *Развој астрономије код Срба VI*, 25. IV 2010.

³⁰⁰ Ђ. Петковић, *Деконструисани сонети*, 533, и цео 594.

свету...³⁰¹ Младаљачки распевани Војкан Живојиновић, Мирослав Маслова-рић, Ивана Михајловић, Никола Велебит и други, током 2007/2008, лирски вазносе до космичких пространстава све оно о чему певају, али то чине и у прозним, есејистичким, репортерским, журналистичким текстовима...

Половином априла 2007, у згради на Булевару уметности, одржано је врло успело музичко-поетско вече, које је водила студентеса Ивана Михајловић... У Масловарићевим стиховима било је понешто од *зрачног неба* које вазноси, смирује и благосиља душу... Војкан Живојиновић је такође говорио стихове у којима се помињу *месечева стабла*, и *Свемир* што се *множи у љуштури цвета*, а то је на изванредан начин, визионарски најављивало будући *Космички цвет младости*. И у песмама осталих учесника просијавале су звезде, треперила је задивљеност небом, зрачила осунчаност, антропоморфизовале се васељенске појаве, маштовито лебдело у поетским и прозним исказима (Ивана Михајловић).

Полазећи од личног искуства, напоменули смо да је песма велико унутрашње поприште духа, на коме се својски боре наше примисли и идеје, представе и сензације, са науком и сазнањима које смо прихватили од других, што провејава кроз стихове... На том понекад страховном попришту „ратујемо“ са свеколиким сазнањем које смо прихватили, али и са собом; „крвимо“ се са речима, које би да све узму под своје, овладају нама и водају као слепе по вашару таштине; носимо се са преовлађујућим смислом наших хтења, тражећи им нова симболичка исходишта... Мучки се боримо за сваку слику и ново поетско обличје, које нам измиче... Ту су речи посебна радост али и мука духу, тврдокорне док не овладамо њима, са сумњом, као и надом да је из њих почело да зрачи нешто незнано и неухватљиво.

Песма, нагласили смо, такође „војује“ са собом и у себи, осваја у налету, или клецаво пада, суштаје, посрће, и поново се подиже; стаје на своје ноге, спремна да издржи нови налет. Нађе ли снаге у себи, „ускописти“ се да узлети, ослобађајући и себе и песника.

Неко је при том поставио питање: а како ви пишете?

Пре но што почне да пише, песник дуго пребире по себи, по својој нутрини, прикупља и преиспитује своје примисли, прелистава сећања, догласава се са баштином, прикупља речи које ће му затребати, слаже их тако да од њих може да гради и обликује свој песнички храм... А онда, у имагинативном и бајословном изворишту наслеђа и лексике, тражи праву, најбољу реч, која ће озвездати и одвезати ритмички ромор и језик песме... Када су стихови кренули песник тражи најбољи начин да их усмери ка могућем, а ипак незнатом исходишту... При том, тражи и начин овладавања унутрашњим наносима и структурама, као и самоовладавања, у корист слободне воље, наума, а против анахроничних, сладуњавих традиционалистичких самоизлива. И ту се чува од оног *поћох пут у беснут, наћох штап нерезат*... Ове речи преузете из фолклорне баштине, изазвале су мало чуђење.

---

³⁰¹ И. Буњин, *Песме и приповетке*, «Вук Караџић» - Београд, Прогрес – Москва, 1976, стр. 330.

Казивање смо завршили речима да се права, изворна песма отима свакој формули и обрасцу, свему већ виђеном и знаном, што се чуло и разазнавало... И онда када хоћемо да је уколотечимо, песма искочи из себе, прековрне се наглавце и поново прохода...

Део радног састанка Књижевног клуба, крајем маја³⁰² био је посвећен разговору о улози песничке слике, која разоткрива мноштво сваковрсних идеја. Примећено је да је та слика у стиховима Бориса Косовића и Војкана Живојиновића својеврсни чулно-проживљени елеменат. Констатовано је да управо захваљујући снажно доживљеним песничким сликама, лирика неколицине младих стваралаца оставља веома дубок утисак.

Расправу о песничкој слици стручно је потпомогла књига коју је приредио проф. др Милосав Шутић. У њој су објављени текстови Р. Фрејзера *Порекло термина „слика“*, потом Г. Башлара *Поетска слика*, В. Виноградова *Реч и слика* и др. Ови и други текстови могли су значајно помоћи едукацији младих песника.

Тог дана вођен је подужи разговор са професором Шутићем о Војкановој збирци песама. Он нам је тада рекао да високо цени његову песничку даровитост, смисао за обликовање сасвим оригиналних и непоновљивих песничких слика. Напоменуо је да га је запазио још током наставе из свог предмета, на првој години студија.

Почетком јуна месеца 2007. године, Књижевни клуб је био гост сличног књижевног клуба Учитељског факултета у Јагодина, пошто је ФКМ био суорганизатор научно-стручног скупа. То је било једно од првих гостовања и сусрет са младим писцима из Поморавља. После поздравне речи домаћина, декана Сретка Дивљана, скуп је отворен казивањем стихова најактивнијих чланова књижевних клубова две поменуте високообразовне установе. А Факултет за културу и медије, чији су професори суделовали у раду научно-стручног скупа, био је, поред осталог, и један од суорганизатора.³⁰³

---

³⁰² Записник са радног састанка од 23. V 2007.

³⁰³ Научно-стручни скуп *Стваралаштво Николе Цветковића*, Универзитет у Крагујевцу, Педагошки факултет у Јагодина, Факултет за културу и медије Мегатренд универзитета у Београду, Вања Лука college, Студентско-дечје позориште „Станиславски“, Јагодина, Књижевна радионица „Владимир Красић“ Београд, Јагодина, 1. јун 2007. године.

На овом научно-стручном скупу Љубиша Цветковић је поднео запажен уводни реферат: *Општи поглед на студијско-монографску и песничку активност*.

У то време, радио је на компјутеризацији судства; тада је било речи да евентуално буде и помоћник министра правосуђа, пошто је током поменутог деликатног посла програмирања, савладао и правне науке.

То поред осталог потврђују и казивања брата аутора ове књиге Душана: - Током трајања научног скупа у Јагодина, а и касније, често је примао телефонске позиве и поруке из Министарства правде, каже Душан, што је био показатељ да је тамо обављао важне послове и задатке...

Крепке стихове, у којима је доминирала космичка тематика, казивали су студенти два факултета, који су, у претходном сусрету узајамно измењали искуства о раду. Најпре се Војкан Живојиновић присутнима обратио кратком беседом у име Клуба из Београда, изражавајући захвалност, што заједно са својим колегама, суделује у овом радно-свечаном тренутку. Он је неосимболистички, помињући *беспрекорност неубраног цвета*, метафорично означио *плишани нерод зима*. А онда наставио:

„Привид царује између парампарчади
Неба и прлине
И поткопаног скелета неживо мртве
Земље“

Живојиновић је у знаку васељенске симболике, у својим стиховима сустекао небеске висине и прлине, са приземним, потом оглувели Југ са пресамићеним Севером:

„Исукани успех бесвесно гине
Обрезали су жар и зубљу
Накот неродимља под груде
Олеандри перутаво сањају лаку смрт...“

Милка Радовић је на занимљив сценско-поетски начин саопштила прозно-поетски текст *Глума и ја*. Док је Борис Косовић наизуст, врло надахнуто казивао стихове које носи у себи, спреман да их подари заљубљеницима поетске речи. Поетеса Марија Брас, из Крагујевца, рецитовала је песме у којима су просијавала небеска пространства:

„Уморна душа
пуца зором у небо.
На врху пера
свет урлика
— — —
Док лепет
жутих крила носи небо
Тиха, топла знаност
подрхтава њиховим обрисима...“

У овом тону, наставила је она да говори своју рефлексивну и космички озарену лирику.

Поменути, али и други лиричари, поетски су освечанили овај научно-стручни скуп, обраћајући се истовремено и васељенским сферама и чаровитости дана који се *раздањује под трепавицама*...

Декан Миливоје Павловић, који је као један од суорганизатора, такође, поздравио присутне на овом симпозијуму, у преподневној сесији говорио је о књижевно-теоријским погледима на авангарду и неоавангарду

професора у чије се име одржавао скуп. Проф. др Зоран Јевтовић, са којим смо се упознали на Филозофском факултету у Приштини, беседио је о списатељско-публицистичкој активности Цветковића, почетком драматичних деведесетих година прошлог века у Приштини. Између појединих саопштења, као лирско освежење чула се и бодра поетска реч младих, вазда заинтересованих за васионске теме.³⁰⁴

Пошто је у позним јесењим данима 2007. године Војкан Живојиновић чуо фрагменте нашег предговора за његову књигу песама, као један од учесника скупа, тада је написао и свој први студијски текст о нашој поезији, са акцентом на космичке преокупације. У уводу, позивајући се на исказ Десанке Максимовић „као нека реч да се рекла“, покушао је да открије *одакле се управо реч искристалисала*, и при том бавећи се самим почетком стварања речи.³⁰⁵ Позивајући се на песников став, *да је појавност усуд постојања*, одважно је констатовао: „да је реч усуд мисли“. Потом напомиње да стваралац, кроз поезију, трага у ствари за самим собом и ту поставља питање: *постоји ли блиставија енергија од стваралачког ума?*

Цитирајући мисао да *филозофи гледају у небо, а не знају шта им је под ногама*, Живојиновић је у духу космизма закључио да песников *поглед горе, поглед у бескрај* (који асоцира на слободу ума), „и промаја огромних пространстава, дозвољава претпоставку да тло, тј. реалност, није нарочито битна док год имамо то преносно средство (тело, тј. живот), које представља линију између унутрашњег стваралачког нагона и спољашње једноличне околине“. Враћајући се на поглед у небеске висине, Живојиновић аутопоетички истиче да процес стваралачке реинкарнације управо „омогућава да по вољи и тренутном расположењу креирамо стварност, нашу стварност, тј. наш доживљај стварности“.

Суочен са драмом последњих дана живљења Надежде Димитријевић, мајке организатора шест протеклих конференција *Развој астрономије код Срба*, и духовне помајке писца ових редова, Живојиновић је у јесењим данима 2007. године, написао песму *У светлост преточена*, посвећену Надежди.

---

³⁰⁴ После тог научно-стручног скупа чињено је више узалудних покушаја да се припреми и објави Зборник радова са поменутог симпозијума. Међутим, разни видови одлагања, „издајства“ и манипулације су то ометали, од 19. октобра 2007, када је Драгојла отпутовала у Праг, па све до данас... Док припремамо материјал за дигитализацију Зборника, она уједампут каже – Сутра идем у Праг! То је деловало као гром из ведрог неба и на изванредан ирационалан начин блокирало даљи рад (Види Дневник од 19. X 2007. до првих месеци 2011).

³⁰⁵ Као мото своје мале студије исписао је речи: *Кад би постојала универзална дефиниција стваралачког процеса она би била:*

„Насилност пламти у глави
Моћ у врзином колу
Доноси грабеж голу
Што се над теменом јави“.

Н. Ц.

Уметничка слика је један од најважнијих елемената поезије и као таква истрајава кроз време, правце и епохе. Вишезначна слика у метафори у *светлост преточена* – за Надежду Димитријевић – више је него Песма сама. Она као да је траг Божанског послања што ју је спасоносно примило у своје наручје, у знаку библијског позвања. Наша наизглед обична Мајка, од *глагола радити* (М. Одаловић), истовремено духовна Мати, - истински је у *свеживотну светлост преточена*; па је у Живојиновићевом певању истовремено и Боготворни симбол, *велемисао без речи*, песничка слика³⁰⁶ као доживљај душе, и метафора,³⁰⁷ у смислу етеризације.

У лирској метафоризацији Надежде, *Светлост* је идеално исходиште и апсолут; идеална граница етерично-материјалног у безграничју, што се креће немистификованом брзином детерминисаном коначношћу (смрт) у људском постојању и непостојању. Светлост је вид безобличја света у коме је *свеобличје*, односно Апсолут. У Живојиновићевој песничкој визији, с ове стране светлости, у коју је Надежда преточена, није оностраност праоблика, па и људског обличја, ни свеколика чулност и поимање, узето као *облик мишљења* и духовне делатности. Поимање је, у песниковом виђењу, истовремени и облик и путеност и - концепт који је идеја, - мисаони пројекат и програм осмишљавања варљивог и неизрецивог горко-слатког Постојања...

„Поноћ у зубима
А још ме дан
до костију гули,
круг распори недра
и врела вишња
у самоћи запева:
знам, само си се у светлост преточила.“

Свемајка у *светлост преточена* и поноћни трен упокојења у зубима, у Живојиновићевом певању, симболизују и истовремено метафоризују наизменичне токове и аксиологију развојног, као и временско-просторног, дневно-ноћног циклуса, на разним космичким нивоима, вишим или нижим.

Надежда у свом горко-слатком Постојању, из сеновитог раздобља живота, прелази у светлосно озорено, зрочно и чисто, у новом свевиду обновљено.

У овој песми Војкан Живојиновић показује обухватно поимање света и драме људског живљења, бујну имагинативност, стваралачки полет и спремност да у сваком деликатнијем тренутку реагује стихом. Песничке слике и књижевна средства којима настоји да постигне одговарајуће емотивне и уметничко-естетске ефекте, можда нису најадекватнији, али су у

---

³⁰⁶ Код Живојиновића, набојитост песничке слике има одређен степен произвољности па и херметичности. Слика је код њега творевина виспреног духа, плод разигране имагинације и већег степена ирационалности.

³⁰⁷ Метафора је код овог песника, проистекла из суптилног претраживања, уз пуније учешће емотивне интелигенције, разуђене осећајности и полетне маштовитости, под извесним упливом присвести, која настоји све да повеже.

свему у његовом препознатљивом стилу, рембоовски жустро постигнутом, за релативно кратко време.

На недавној VI конференцији Милан С. Димитријевић је надахнуто сложио о космичком у стваралаштву барда и теоретичара надреализма у Србији, издвајајући астропесничке и научно-поетичке текстове Марка Ристића. А Предраг Јашовић је на V конференцији говорио о Ристићевим *Сведочанствима под звездама*, указујући на његова интересовања за космос, звезде и промене у васиони, истичући песничково занимање за ову област природних наука.³⁰⁸

Даровит песник и глумац Дејан Цветковић, који је врхунио у бројним студентским представама, пажљиво преиспитује космичко-поетске, астралне и небеске представе у народском певању Сенише Цветковића, и то о васиони, висинама и разастртим даљинама.³⁰⁹

Наш некадашњи студент, а сада колега, који је докторирао са темом из књижевности за децу, у својој студији анализира космичке мотиве у поезији за децу и младе Слободана Станишића, иначе аутора осамдесет жанровски различитих књига. Он ту захвата и елементе научне фантастике, роботике, и савремене научно-технолошке цивилизације.³¹⁰

Мр Зоран Миладиновић наставља са проучавањем космичких мотива и симболике у српској ратној литератури, уз навођење бројних извора, књига, листова и часописа.³¹¹

Креативна уметница у домену хорског певања, са бројним наградама и признањима на такмичењима, мр Јелена Цветковић, доцент Факултета уметности у Нишу, анализира космичке аспекте музике у доба ренесансе, и то као резултат тежњи да се у средиште уметничке тематике постави човек. Она истиче да су читава два века (период од XV-XVII) „теоретичари музике прихватили *хармонију сфера* као аналогију музичкој хармонији, заснивали

---

³⁰⁸ П. Јашовић, *Марко Ристић, сведок под звездама*, Зборник радова Конференције *Развој астрономије код Срба V*, Београд, 2009, стр. 595-603.

Јашовић истиче песничкова интересовања везана за космос, звезде и промене у васиони, што се углавном односе на књигу *Сведочанства под звездама* (1981).

³⁰⁹ Д. Цветковић, *Космичко-поетске визије у стваралаштву Сенише Цветковића*, Исто, стр. 689-693.

Небо које се привиди у Сенишиним стиховима, „упућује на веру у људско и боготворно што се очитује у свеживотном. У његовим стиховима се лирско-стваралачки преобликује доживљај о оносветским збивањима, уз дубоко лична преламања истине света“.

³¹⁰ М. Ђуричковић, *Космичко у поезији за децу Слободана Станишића*, Исто, стр. 661-668.

³¹¹ З. Миладиновић, *Космички аспекти у српској ратној књижевности*, Исто, стр. 669-682.

У закључним разматрањима Миладиновић констатује да је послератна авангардна књижевност рушила традицију и устаљени поредак, а међу бројним покретима: од експресионизма, суматраизма, зенитизма па све до надреализма, налази се и *космизам*. „Нема сумње да космички симболи имају велику улогу у дOMETИМА послератне српске књижевности и да су вредни дубљег истраживања“ (стр. 681).

музику на космичком, и указивали на космолошку и метафизичку улогу музичке консонанце³¹². Радован Илић и овом приликом истражује космичке визије и мотиве у једном веома занимљивом графичком раду Владимира М. Димитријевића.³¹³ Надежда Ерић³¹⁴ и Владимир Красић обликовали су и стварали заједнички животни и поетски свет. Његово певање је пуно тананог лиризма и музикалности,³¹⁵ а Надеждина поезија је осмишљена опорим животним истинама и драматичним одјецима сурове стварности. Владимир пише о визионарству и симболици у стиховима *Пророчице из Кремана*,³¹⁶ Надежда пише о суптилним симболичким преливима у певању Владимира Красића, у двадесетак објављених књига стихова. Овај знаменити српски новинар, документариста, песник, оснивач Радио Новости, после Надеждине књиге *Човек из једног комада* (2005), сачинио је Сабрана дела у дигиталној форми, под насловом *Живот у једном комаду* (2008). Књига има 15.000 страна и налази се у Народној библиотеци Србије.

На овој Конференцији представљена је веома разубуђена лирска слика васељене у стиховима Милана С. Димитријевића.³¹⁷ Анализиране су „поетско-визуелне представе неба, звезда, Сунца, Месеца, планете Марс и метеорита у стиховима“ и публицистичким и студијским остварењима овог астропесника, што је у ствари одломак из ове књиге.

Пажња коју је својевремено Димитријевић, као уредник *Васионе* и других сличних публикација, посвећивао астрономији, књижевности и уметности, а касније космичком као инспирацији поезије, показала се у најновијим зборницима са Конференција – дубоко оправдана. Већи део прилога под насловом *Лирско–стваралачка обузетост космичком симболиком*³¹⁸ проистекао је из рада и деловања Књижевног клуба ФКМ и са Мегатренд универзитета: од професора, сарадника и студената. Поменимо

---

³¹² Ј. Цветковић, *Космички аспекти у музичкој уметности – Одјец ренесансе*, Исто, стр. 705-717.

³¹³ Р. Илић, *Космичко у ликовним представама Владимира Димитријевића*, Исто, стр. 699-703.

³¹⁴ За Надежду Ерић, која је унеколико допринела обликовању овог одељка у Зборнику, ***космос је коло цветних лептира***. *Својом игром, некада лаком као пролећни лахор, други пут громком као када се проломи олујно небо - цветни лептири космоса проносе тајну живота. Они изгледају неухватљиви у богатству и разноликости боја и облика, све док у дамарима тишине не чујемо поруку: да је знање истина, а истина – космос сам.*

Космос је широм отворио врата да га откривамо и упознајемо, али не и да његове законе, сазнајући их, нарушавамо. Јер, цветни лептири космоса су на нашим отвореним длановима који држе свет.

³¹⁵ В. Красић, *Неко сасвим трећи*, аудио издање (2007)/Књиге/Живот у једном комаду, Београд, 2008, Народна Библиотека Србије и сајт на Интернету www.vladimirkrasic.com.

³¹⁶ В. Красић, *Поетско-космичка симболика у певању креманске пророчице*, Зборник радова Конференције *Развој астрономије код Срба V*, стр. 653-656.

³¹⁷ Н. Цветковић, *Песничка слика космоса у поезији Милана С. Димитријевића*, Исто, стр. 635-652.

³¹⁸ Исто, стр. 729-747.

овде проф. др Слободана Бранковића, Марију Цекић, Бориса Косовића и Миодрага Петровића. Уз стихове Слободана Бранковића: *Космичка непознаница* и *Космички заборав*, уследио је коментар о сили живота и витализму као извориштима плодотворне енергије из које се вигори научна мисао, културно-стваралачка акција и надахнуто певање, овог аутора. Он је, поред осталог, објавио веома подстицајну збирку *Писма из Србије - Траг пера косовог*,³¹⁹ која је, у духу српске библије, далас допринос нашој савременој поезији. Његово певање је у духу традиције српске космичке лирике, са својеврсном уметничком космологијом.

Студентеса Марија Цекић, као рођена поетеса, представљена је са две песме: *Моја си* и *Лутање*. У наслову је именована као *кнегиња духа и стиха*, која пева из патње што јој је основа сазнања света. Њене мелодиозне стихове карактерише лиризам, раздешена осећајност и богата душевност, па се у много чему „приближава бранковско-стражиловској песничкој линији“.

Студент Борис Косовић, на свој оригиналан и помало парадоксалан начин, пева о *сутону зоре*. Овај даровити лиричар рембоовски слови о патњи, ништавилу, распадању, о клетвама и проклетству, бунилу језе и сл. Његови исповедни и проживљени стихови понекад делују као странице истргнуте из интимног дневника страдања. Он призива „сутон зоре, сјај сунца, звезде, труло небо и освет таме“. Певање о сутонском, сеновитом и мрачном, у његовој визији света је својеврстан пут *преласка у светлост*.

Мирјанка Р. Селчанец заступљена је са космички озраченом песмом *Круг*. *Круг* у неким древним традицијама оличава и небеса, па је у стиховима о њему пуно слојевите космичке симболике. Ту се све креће од спирале духовности, интелектуалности, и оног фолклорног *небу под облаке*, преко одисејског лутања *Марсу у походе*, до кућице у небеском спиралном кругу.

Певање Миодрага Петровића је у знаку звездане светлости и астралног кола свепостојања. Нешто од те чаровите зрачности присутно је и у песми *Усамљеност*. Ведрим стиховима он хоће да досегне небеске висине, па је сав испуњен чежњом за далеким и незнаним просторима. Према речима Саше Хаџи Танчића, његову лирику одликује *изузетна симболизација и метафоризација*. Недавно је објавио књигу *Звездана светлост*, у којој је такође „окренут васељенским сферама, са уверењем да сваки човек носи у себи једну малу галаксију“. Петровићева космичка обузетост, као да се у извесном смислу надовезује на *космизам* присутан у поезији између два светска рата.³²⁰

Ђорђе Петковић објављује самосвојне стихове под насловом *С београдске звездарнице*.³²¹ То су као и у претходном зборнику *Деконструисани сонети с репом и акростихом у огледалу*, који су посвећени

---

³¹⁹ Филозофски факултет, Косовска Митровица, 2009.

³²⁰ Н. Цветковић, *Песничка звездана светлост*, предговор књизи *Звездана светлост*, Међународно удружење „Стил“, Београд, 2010.

³²¹ *Поетска звездарница Ђорђа Петковића*, Зборник радова Конференције *Развој астрономије код Срба V*, стр. 721-722.

организатору V Конференције проф. др Милану Димитријевићу.³²² Овај занимљив песник окренут је астралним и суматраистичким даљинама, које доводи у непосреднију везу са хераклитовском и Миљковићевом ватром, као и са *сигнаlima* из програмског певања Мирољуба Тодоровића.

Милан С. Димитријевић пише о поетском стваралаштву савремених бугарских песника, посебно оних који су окупљени у клубу *С Геом на реду*. После уводног представљања плејаде бугарских песника под насловом *Стваралачко-поетски скуп песничког клуба „С Геом на реду“*, Димитријевић најпре пише о Милчи Кирилову, уз коментар песме *Поклон*, која је посвећена организатору Конференције. А бави се и његовом песмом *Сиријус*. Потом скреће пажњу на катедрално озвездање космичке ноћи (*НОЋ КАО ДРЕВНИ ВЛАДАР СЕДИ. / Високо и катедрално...*) у поетском стваралаштву Рајча Русева Рајсина; и при том објављује његову песму *Београд*. Стихови о *белом граду* израз су љубави и оданости овој балканској метрополи.

Полифоној стваралачкој личности Евгеније Маринчеве посвећује посебан текст под насловом *Речитост сликарства, поезије и неимарства*. Његову пажњу привлачи песма *На позадини Месеца*, која је преведена из богато илустроване књиге *Месечеве илузије*. У лирици Маје Митове, Димитријевић препознаје својеврсну митско-поетску космогонију. При том истиче висок степен њене књижевне културе, широку и свестрану упућеност у митологију и космичку симболику. Вредно је помена да наш астропесник преводи више песама Маје Митове, а посебно анализира *Месечеву птицу*, *Питагорино огледало* и *Песму зрнима*, која асоцира на стихове Гарсија Лорке.

У наставку Милан С. Димитријевић се бави космичким аспектима поезије Катје Маринове; затим интимном хаику „васељеном“ Илијане Илијеве; поезијом науке и науком поезије Петка Недјалкова; лирским разговорима са небеским сферама Меглене Божанове; а онда следи чудесно љубавно гнездо Геновеве Цандеве; и на крају су антологијски стихови Зинаиде Чаушеве, *поетесе сунца и љубави*, са вредном песмом „Обрти“.

Додајмо овде да је Димитријевић и за VI конференцију припремио сличан прилог са преводом стихова горе наведених песника, уз пропратне коментаре и напомене. Поводом песника Ангела Ангелова и Јорданке Брзинске Дандан, овај суздржани антологичар, у анализи њиховог стваралаштва, врло спретно преплиће организаторско-студијска настојања (припремање VII бугарско-српске астрономске конференције), велику љубав према древним културно-историјским знаменитостима, путешествено сазнајна интересовања и спремност да пренесе и са другима подели задовољство упознавања туристичких знаменитости са преданим интересовањем за лирска остварења савремених бугарских песника. По свему судећи, из овог захвата проишаће мала збирка преведених стихова, као сведочанство стваралачке сарадње младих и даровитих песника, чланова

---

³²² Из посвете видимо да су из антологије *Космички цвет* „узети стихови за ове сонете“. Ту се помиње и наша „подршка у овој активности“.

Књижевног клуба Факултета за културу и медије и бугарских песника и уметника, како на прошлој V конференцији тако и на овој VI.

При крају овог одељка објављен је један наш аутопоетички псеудо-есеј, који се поетолошки ослања на основе постструктуралистичке концепције Ролана Барта.³²³ Аутобиографским чином упућује се на стваралачки процес, псеудо-есејистичким и егзибиционистичким самопоказивањем, са извесним документаристичким елементима. То су стварне мистификације и метафикционалне представе о поезији *Весни(ци) пролећа живота на измаку Љубави, о небеском сликару Сретку Дивљану и дивљанизму и болничком/болесничком инфузионом раствору неба*, са документаристичким фуснотама *личних сећања*.³²⁴

„Космички цвет“ младости на VI конференцији

Наслов³²⁵ прве антологије песама о космосу *Космички цвет* Милана С. Димитријевића, подстакао је организаторе Конференције *Развој астрономије код Срба VI*, као и поједине младе и даровите песнике и есејисте, чланове Књижевног клуба ФКМ, да се аутопоетички позабаве својим виђењем васионе, темама и мотивима астралне природе и слојевитом и вишезначном симболиком универзума. За те захвате припремали су се поред осталог, на бројним радним састанцима Књижевног клуба, од почетка децембра 2009. са полазницима мастер студија, а од фебруара 2010. и са студентима на основним академским студијама; та припремна активност се појачала нарочито у марту и априлу 2010, као и након Конференције, и то у процесу стручне припреме прилога за Зборник VI, у договору са већ афирмисаним младим писцима и појединим професорима, књижевницима и сарадницима Факултета.

На тим радним договорима било је речи о самом феномену стваралаштва као изворној и делотворној способности човека усмереној на остваривање нових вредности у области уметности, књижевности, науке и уопште у култури и духовности. При том је имало издвојено гледиште оснивача Књижевног клуба, у коме се указује да стваралаштво представља *животно надгорњавање с свеколиким нередом и недовољностима у себи и свету око себе, као и тежња да се изађе из те збрканости и хаотичности и васпостави известан ред и склад у унутрашњем и спољашњем свету и*

---

³²³ Овај знаменити поетичар, на једном месту наглашава да постмодерни субјект па и субјект „уметника, писца, теоретичара (...) није ’биће од крви и меса него конституисана или симулирана хипотеза о субјекту писања (écriture). Хипотеза о субјекту постоји као мимезис других хипотеза...“

³²⁴ У вези са овим скреће се пажња на Лаканово виђење метајезика и аутобиографије која „није привилеговани објективни дискурс него језик у који се уписују фрагментарне хипотезе животне игре и жеље да се језиком досегне биће, на пример писања“.

³²⁵ Наслов је, како примећује Умберто Еко, *кључ за тумачење*, истичући да „наслови који понајвише уважавају читаоца јесу они епонимични...“ – *Постиле уз „Име руже“*, у књизи Умберта Ека *Име руже*, Библиотека Новости, 2004, стр. 451.